

ЗАВДАННЯ ДЛЯ II ЕТАПУ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ УЧНІВСЬКОЇ ОЛІМПІАДИ З ГЕОГРАФІЇ

11 клас

Тести

Одиничний вибір, за кожну правильну відповідь – 2 бали (максимум 40 балів)

1. Румб дирекційний вимірюється у межах
А) від 0° до 90°
Б) від 0° до 180°
В) від 0° до 360°
Г) вірної відповіді немає
2. За допомогою чого на топографічній карті можна виміряти кут нахилу поверхні циркулем-вимірювачем
А) минутної рамки
Б) графіка закладень
В) схеми розміщення меридіанів
Г) лінійного масштабу
3. У якій картографічній проекції створюють топографічні карти?
А) рівнокутній циліндричній
Б) косій азимутальній
В) прямій азимутальній
Г) рівнокутній конічній
4. Скільки аркушів масштабу 1:500 000 у аркуші топографічної карти масштабу 1:1 000 000?
А) 2
Б) 4
В) 8
Г) 36
5. Яким способом зображення показано на карті «Землі лісового фонду вкриті лісом (тис. га)»?
А) Спосіб картограм
Б) Спосіб картодіаграм
В) Спосіб кількісного фону
Г) Спосіб локалізованих значків

- А) афелій
- Б) перигелій
- В) рівнодення
- Г) сонцестояння

8. Ліс Ножів — це одне з найбільш вражаючих природних утворень, що розташоване на території відомого острова. Його гострі, висічені вапнякові скелі створюють унікальний ландшафт, який здається майже неземним. Що це за острів?

А) Гренландія	В) Калімантан
Б) Мадагаскар	Г) Нова Гвінея

9. Ліхтенштейн є державою-сусідом

- А) Швейцарії та Німеччини
- Б) Німеччини та Бельгії
- В) Австрії та Німеччини
- Г) Швейцарії та Австрії

10. Подивіться на зображення нижче. Для якої країни характерні такі форми меліорації?

- А) Ірландія
- Б) Франція
- В) Нідерланди
- Г) Фінляндія

11. Виберіть німецьку фармацевтичну компанію.

- A) Bayer
Б) Sun Pharma
В) AstraZeneca
Г) Pfizer
12. Вкажіть, який вид продукції Скандинавських країн найбільш відомий у світі.
А) Мінеральні води.
Б) Годинники і олівці.
В) Деревина та папір.
Г) Шоколад і сир.
13. Визначте правильний варіант ланцюга «вид економічної діяльності – принципи розміщення – приклад країни, в якій розвинена галузь».
А) Автомобілебудування – мінеральні ресурси – Італія.
Б) Морські судна – транспортні шляхи – Швейцарія.
В) Атомна енергетика – вода, споживач – Франція.
Г) Текстильна промисловість – джерело електроенергії – Китай.
14. Для сільського господарства більшості економічно розвинутих країн характерні...
А) Сімейні ферми.
Б) Великі латифундії.
В) Державні підприємства.
Г) Колективні господарства.
15. У сучасному світі електромобілі стають все більш популярними, а їх виробництво стає однією з найбільш важливих галузей автомобільної промисловості. Визначте вірне поєднання металу та країн-лідерів з його видобутку без якого виробництво електрокарів неможливе.
А) вольфрам – США, Китай, В) свинець – Бразилія, Китай, Австралія Німеччина
Б) алюміній – Австралія, Бразилія, Г) літій – Австралія, Чилі, Китай США
16. Прочитайте уривок статті з газети «Женьмінь жібао»: *«Китай – найбільший у світі експортер одягу. Але ситуація змінюється. Наприклад, у Камбоджі щодня відкривають нові китайські швейні фабрики, а всі приміщення для майстерень у промисловому парку Пномпеня вже орендовано...»*. Визначте основну причину переміщення підприємств легкої промисловості з Китаю в Камбоджу та інші країни Південно-Східної Азії.
А) Дефіцит сільськогосподарської сировини й робочої сили в Китаї.
Б) Зменшення витрат на оплату праці та інфраструктуру в Камбоджі.
В) Задоволення попиту на споживчі товари в таких країнах, як Камбоджа.
Г) Слідування за основним потоком мігрантів з Китаю в сусідні країни
17. В 1918 р. в м. Львів була видана перша настінна карта України («Стінна фізична карта України») в масштабі 1:1 000 000. Цікавий нюанс карти полягає в тому, що жирною червоною лінією на ній позначені межі тодішньої української держави, а як «Україна» підписані всі українські етнічні території до Передкавказзя. Її автором був видатний український географ і картограф, ім'ям якого названо одну із вулиць м. Києва. Назвіть його.
А) Павло Тутковський
Б) Степан Рудницький
В) Володимир Кубійович
Г) Володимир Вернадський
18. Карпатські озера — це справжні «гірські очі» України, які вражають своєю красою, чистотою та легендами. Вони здебільшого розташовані на висоті від 900 до 1800

метрів над рівнем моря, серед густих смерекових лісів і квітучих полонин. Яке серед перерахованих озер має відмінне від інших походження улоговини?

- А) Синевир
- Б) Несамовите
- В) Бребенескул
- Г) Марічейка

19. Який український центр машинобудування та високих технологій історично відігравав провідну роль у створенні ракетно-космічної техніки та участі України в міжнародних космічних програмах

- А) Дніпро
- Б) Запоріжжя
- В) Харків
- Г) Київ

20. Підприємство в Україні, 100% акцій якого належить транснаціональній корпорації, логотип якої зображено на рисунку:

- А) ПрАТ «Волиньхолдинг» (ТМ «Торчин»)
- Б) ПрАТ «Чумак»
- В) Група компаній «Верес»
- Г) Schedro Group Ltd (ТМ «Щедро»)

Nestlé

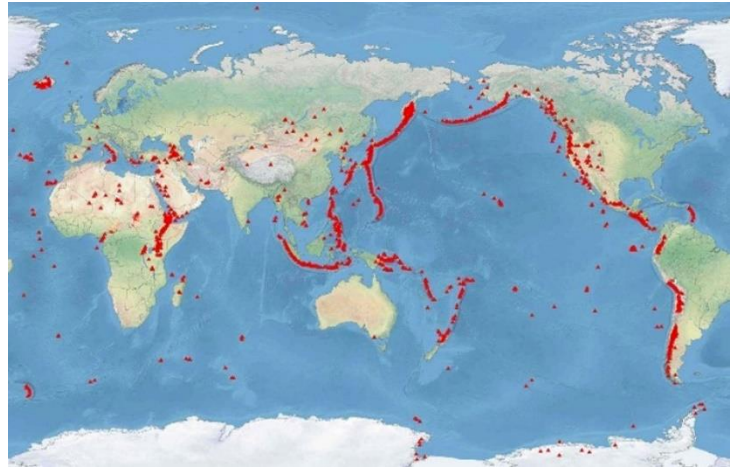
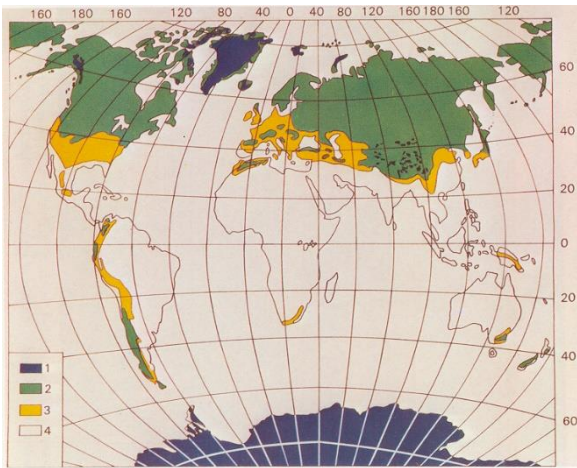
Good Food, Good Life

Творчі завдання

Завдання 1. Зміна клімату, що проявляється у швидкому таненні льодовиків, впливає не лише на рівень Світового океану, а й на геодинамічні процеси.

Вчені виявили, що втрата потужності льодовикових покривних щитів може спровокувати потужні виверження вулканів.

Проаналізуйте дві карти-схеми - глобального снігового покриву та зони вулканічної активності.

Поясніть, чому глобальне потепління створює позитивний зворотний зв'язок: танення льодовиків спричиняє виверження вулканів, а виверження — подальше танення льоду (**максимум 15 балів**).

Очікувана відповідь моделювання

Потужні льодовикові щити чинять сильний тиск на земну кору, утруднюючи вивільнення вулканічних газів. Як результат, вони накопичуються в магматичних камерах глибоко під землею, «пригнічуючи» вулканічну діяльність в місцях, де глибоко під потужними льодовиками знаходяться рифтові зони та зони субдукції. Це зони потенційно діючих вулканів, які були «запечатані» під товстим шаром льоду.

Коли льодовики почали танути, тиск на земну кору знизився. Ця зміна дозволяє газам у магмі розширитися, що збільшить ймовірність вибухових вивержень існуючих вулканів та створення нових у цих районах.

Ключовою вимогою для підвищеної вибуховості є початкова наявність дуже товстого льодовикового покриву над магматичною камерою, а точкою запуску є момент, коли ці льодовики починають відступати, зменшуючи тиск на земну кору, що зараз відбувається в таких місцях, як Антарктида, Ісландія, Аляска, Камчатка, південні Анди.

Результати аналізу двох карт-схем свідчить про те, що в Антарктиді та інших вкритих льодовиками вулканічних регіонах у майбутньому можуть

відбуватися частіші та інтенсивніші виверження, що потенційно може підживлювати цикл зворотного зв'язку між зміною клімату та вулканічною активністю.

Посилення вулканічної активності матиме глобальний вплив на клімат.

У короткостроковій перспективі збільшення вулканічної активності призведе до тимчасового охолодження планети через збільшення розсіювання сонячної енергії в нижніх шарах атмосфери. Під час виверження вулкани викидають вулканічний пил та водяну пару, які відбивають та розсіюють сонячне проміння.

З часом кумулятивний ефект посилення вулканічної діяльності може сприяти довгостроковому глобальному потеплінню. Вулканічні гази, що складаються в основному з водяної пари, вуглекислого газу та двоокису сірки, посилюють «парниковий ефект». Це сприятиме глобальному нагріванню атмосфери, підняттю температури та посиленому таненню льодовиків.

Терміни: вулканізм, покривні льодовики, глобальне потепління.

Завдання 2. Електромобілі часто називають «зеленим транспортом майбутнього». На сьогодні в світі зберігаються стійкі тенденції до зростання їх виробництва і споживання. Назвіть країни-лідери з виробництва електромобілів. Які фактори впливають на розміщення виробництва та обсяги споживання електромобілів в світі. Охарактеризуйте переваги та можливі глобальні виклики у використанні електротранспорту (**максимум 15 балів**).

Відповідь. 1. Країни-лідери з виробництва електромобілів

- Китай – найбільший виробник і споживач електромобілів у світі.*
  - США – великі виробники, зокрема Tesla; високий рівень розвитку інфраструктури зарядних станцій.*
  - Німеччина – провідний виробник електромобілів у Європі (Mercedes, BMW, Volkswagen).*
  - Японія – Toyota, Nissan; відомі інноваційні рішення в електротранспорті.*
- 2. Фактори, що впливають на розміщення виробництва та споживання*
- Економічні: наявність капіталу, інвестиції в інновації, науково-технічні парки.*
  - Політичні та регуляторні: державні субсидії, пільги для покупців електромобілів, екологічні стандарти.*
  - Інфраструктурні: наявність заводів, логістичних центрів, мережі зарядних станцій.*
  - Соціальні: рівень доходів населення, екологічна свідомість, попит на «зелений транспорт».*
  - Природні ресурси: доступність літію, кобальту та інших матеріалів для батарей.*

3. Переваги електромобілів

- Зниження викидів CO₂ та забруднення повітря.*

- Менші витрати на експлуатацію та обслуговування порівняно з бензиновими автомобілями.
  - Можливість інтеграції з відновлюваними джерелами енергії (сонячні та вітрові електростанції).
  - Тиха робота та зменшення шумового забруднення в містах.
4. Можливі глобальні виклики
- Обмеженість ресурсів: дефіцит літію, кобальту та інших рідкісних металів для батарей.
  - Енергетичне навантаження: виробництво батарей та зарядка електромобілів вимагають багато електроенергії.
  - Утилізація батарей: необхідність переробки відпрацьованих батарей, запобігання забрудненню.
  - Інфраструктурні проблеми: недостатня кількість зарядних станцій у багатьох країнах.

Висновок

Електромобілі – важливий інструмент боротьби зі зміною клімату та зниженням забруднення в містах. Проте для їхнього сталого розвитку потрібні інвестиції в інфраструктуру, переробку батарей та забезпечення стабільного виробництва необхідних ресурсів.

Практичні завдання

Завдання 1. На основі даних, наведених у таблиці нижче, охарактеризувати особливості соціально-економічного розвитку відповідних країн. на Яким реальним країнам можуть відповідати країнам А, Б, В, Г у таблиці (Латвія, Китай, Лесото, Люксембург, Нігерія, США, Фінляндія)? *(максимум 8 балів)*

Показники	Країна А	Країна Б	Країна В	Країна Г
ВВП, поточні ціни, \$ млрд	299.8	188.3	18743.8	93.2
ВВП на 1 особу, \$	44855	2448	13306	103909
ВВП на 1 особу (ПКС), \$	55600	5665	23846	128182
Індекс Gini	27.7	35.3	38.2	35.4
Індекс демократії	0.83	0.31	0.06	0.81
Індекс людського розвитку	940	539	788	967

Відповідь. Характеристика і підбір реальних країн

Країна А

- ВВП на душу ≈ 45 тис. \$ $\rightarrow$ дуже високий.
- Індекс Джині 27.7 $\rightarrow$ низька нерівність.
- Індекс демократії 0.83 $\rightarrow$ демократична країна.
- ІЛР 0.940 $\rightarrow$ дуже високий рівень розвитку.

Висновок: це маленька, багата, стабільна, демократична країна з низькою нерівністю.

- Можливі варіанти: Фінляндія або Люксембург.
- ВВП 299,8 млрд \$ $\rightarrow$ більше підходить Фінляндія (Люксембург, будучи дуже маленькою, має менший ВВП у млрд \$).

$\rightarrow$ Країна А = Фінляндія

Країна Б

- ВВП на душу $\approx 2,448$ \$ $\rightarrow$ низький.
- Індекс людського розвитку 0.539 $\rightarrow$ низький.
- Індекс демократії 0.31 $\rightarrow$ авторитарний режим.
- Індекс Джині 35.3 $\rightarrow$ середня нерівність.

Висновок: бідна, слаборозвинена, недемократична країна.

- Можливі варіанти: Лесото, Нігерія, Латвія.
  - ВВП 188 млрд \$ $\rightarrow$ Нігерія має ВВП у сотні млрд \$ $\rightarrow$ підходить.
  - ВВП на душу 2,448 \$ $\rightarrow$ відповідає середньому для Нігерії.
- $\rightarrow$ Країна Б = Нігерія

Країна В

• ВВП 18,743 млрд \$ $\rightarrow$ величезний, але на душу 13,306 \$ $\rightarrow$ середній рівень доходу.

- Індекс демократії 0.06 $\rightarrow$ авторитарний режим.
- ІЛР 0.788 $\rightarrow$ високий, але не дуже високий.

Висновок: велика країна з середнім ВВП на душу, авторитарна.

• Можливі варіанти: Китай (великий ВВП, авторитарна влада, середній ВВП на душу).

→ Країна В = Китай

Країна Г

• ВВП на душу 103,909 \$ → дуже високий, світовий рекордний рівень.

• ІЛР 0.967 → дуже високий.

• Індекс демократії 0.81 → демократична країна.

Висновок: супербагата країна з високою демократією та якістю життя.

• Можливі варіанти: Люксембург.

→ Країна Г = Люксембург

Підсумкова таблиця відповідності

Країна з таблиці	Реальна країна
А	Фінляндія
Б	Нігерія
В	Китай
Г	Люксембург

Аналіз соціально-економічного розвитку

• Фінляндія (А): висока економічна стабільність, низька нерівність, високий ІЛР, демократичне управління.

• Нігерія (Б): середня нерівність, низький ІЛР, авторитарні риси, низький ВВП на душу, проблеми розвитку.

• Китай (В): велика економіка, середній дохід на душу, авторитарне керівництво, активний економічний розвиток і модернізація.

• Люксембург (Г): дуже високий ВВП на душу, високий ІЛР, демократична система, одна з найвищих стандартів життя у світі.

Завдання 2. Уявіть, що ви є блогером-мандрівником. Зробіть розширений анонс вашого нового проєкту «Заповідними стежками України» із зазначенням особливостей місць, які ви разом з Вашими підписниками побачите, відвідуючи по два природоохоронних об'єкти кожної природної зони та гірських країн України та позначте їх на контурній карті (**максимум 7 балів**).

Критерії оцінювання:

- Обґрунтування даної подорожі ;
- Класифікація природоохоронних об'єктів України;
- Характеристика заповідної території.

Відповіді

Мішані ліси

- *Природоохоронні об'єкти: Синевирський національний парк, Карпатський біосферний заповідник.*

- *Особливості: густі ліси, багаті на буки та ялиці, численні річки й озера. Тут живуть ведмеді, олені, куниці та рідкісні птахи. Ми зможемо спостерігати водоспади та таємничі карпатські озера, що вражають чистотою води.*

Степова зона

- *Природоохоронні об'єкти: Асканія-Нова, Чорноморський біосферний заповідник.*

- *Особливості: безкраї трав'яні простори, унікальні степові види флори та фауни. Тут можна побачити бізонів, сайгаків, степових орлів та рідкісні степові рослини. Ми разом з підписниками зможемо спостерігати традиційні степові ландшафти й дізнатися про їхнє збереження.*

Лісостепова зона

- *Природоохоронні об'єкти: Канівський природний заповідник, Харківський еколого-натуралістичний парк.*

- *Особливості: поєднання лісових та степових ділянок, багатство флори і фауни. Тут мешкають лисиці, кабани, численні птахи. Ми побачимо старі дубові ліси й мальовничі річки.*

Гірські райони (Карпати та Кримські гори)

- *Природоохоронні об'єкти Карпати: Говерляньський масив (Карпатський нацпарк), Верховинський природний заповідник.*

- *Особливості: високогірні луки, альпійські рослини, кришталеві потоки та водоспади.*

- *Природоохоронні об'єкти Крим: Карадагський природний заповідник, Ялтинський гірсько-лісовий заповідник.*

- *Особливості: унікальні субтропічні рослини, скельні та лісові масиви, рідкісні птахи та тварини.*

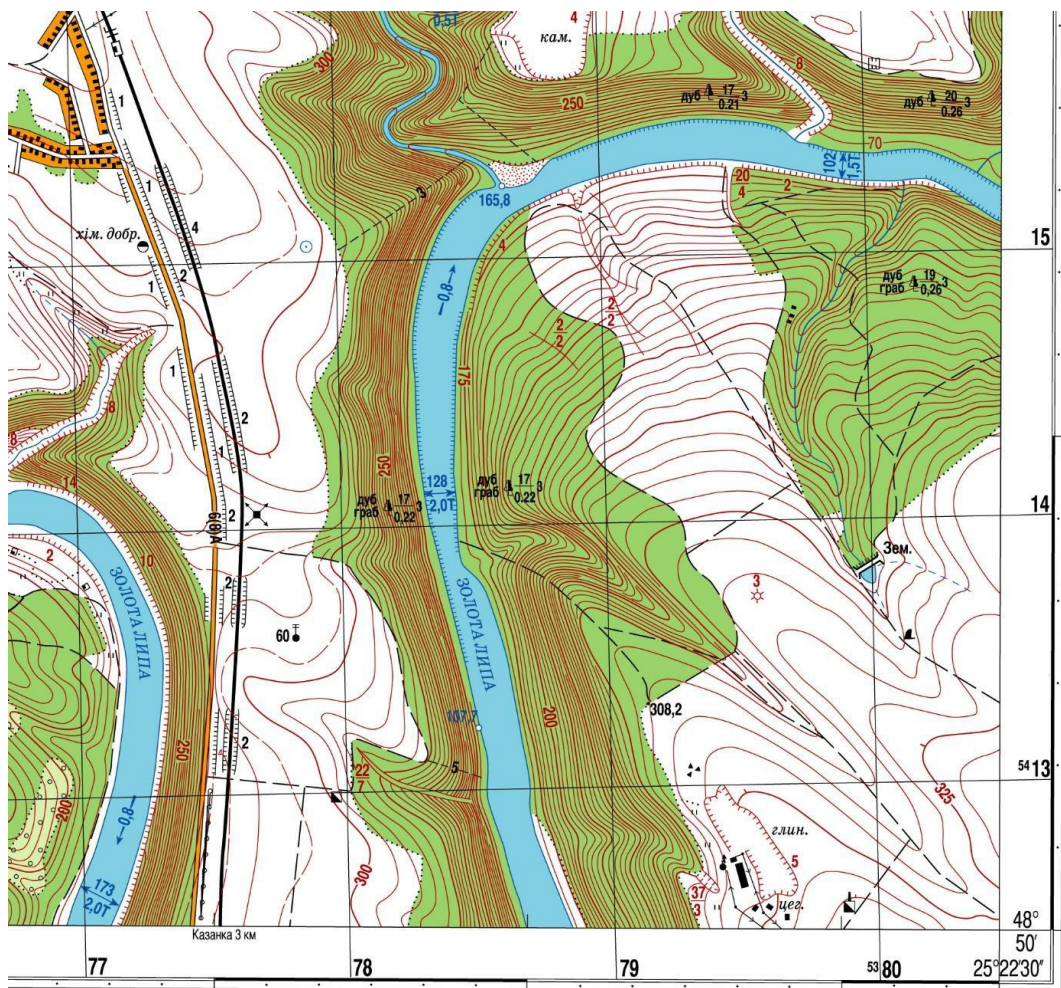
Підсумок

У межах проекту ми побачимо по два об'єкти кожної природної зони та гірських районів, дізнаємося про різноманіття української природи та зрозуміємо важливість збереження заповідних територій. Подорож «Заповідними стежками України» – це можливість стати ближчими до природи й підтримати екологічну свідомість.

Завдання 3. Виміряйте прямі дирекційні кути (***a***) напрямків: а) колодязь – пасіка, б) пасіка – курган, в) курган – радіостанція, г) радіостанція – промислове підприємство з трубами.

Виміряйте географічні координати (***φ, λ***): А) промислового підприємства без труб, Б) пасіки.

Виміряйте на карті абсолютну висоту (***H***): радіостанції, скупчення каміння, окремого каменя-орієнтира. (***максимум 15 балів***)

відповіді

1.

Точність $\pm 3^\circ$

- а) 74° (2 бали)
- б) 193° (2 бали)
- в) 266° (2 бали)
- г) 117° (2 бали)

2.

Точність $\pm 2''$

Точка А.

$$\varphi = 48^\circ 50' 16'' \quad (1 \text{ бал})$$

$$\lambda = 25^\circ 20' 23'' \quad (1 \text{ бал})$$

Точка Б.

$$\varphi = 48^\circ 51' 45'' \quad (1 \text{ бал})$$

$$\lambda = 25^\circ 22' 07'' \quad (1 \text{ бал})$$

3. Точність $\pm 1,5 \text{ м}$

$$H (\text{радіостанції}) = 303,8 \text{ м}$$

$$H (\text{скупчення каміння}) = 318 \text{ м}$$

$$H (\text{окремого каменя}) = 307 \text{ м}$$